Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 111 (4747) | Пятница, 1945 оной июниин 8 | Сэн 20 мүн.

Комбайн машинануудаа эрхим шанартайгаар заhабарилая!

Хүдөө-ажалай жэлэй хүдэлмэриин хоёрдохи шиидхэхы шата—таряахуряалга мүн. Энэ хадаа колхозно деревниин эгээл хүндэтэй ба харюусалгатай зорилгонь болоно.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай илалта түгэлдэрөөр шиидхэгдэhэн түүхэтэ үдэрнүүдтэ таригдаhан энэ жэлэй илалтын ургаса хэзээ хэзээнэйхиhээ hайнаар хуряагдаха ёhотой. Манай эхэороной сэрэгэй-экономическа хүсэ шадал улам бэхижүүлхэ, саашанхи хүгжэлтын замуудые хангаха ябадалда таряа талхан угаа ехэ удхашанартай байна.

Мүнөө үедэ республикын олонхи колхозууд орооhото-бобово культурануудай тарилгые амжалтатайгаар шиидхэжэ байха юм. Тиихэ зуураа үбhэ ба таряахуряалгын хүдэлмэринүүдтэ эршэмтэйгээр бэлэдхэжэ байна. Түрүү колхозуудай түмэршэ дархашуул алха дүшын абяа таhалдуулангүй, хуряалгын машина зэмсэгүүдые заhабарилжа байнхай. Хэриин аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ, Кударын аймагай «Баян Булаг», Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай түмэршэ дархашуул энээндэ үльгэр жэшээ боломоор юм. Яруунын мяханай, совхоз үбhэ, таряахуряалгын бүхы машина зэмсэг ба комбайн заhабарилжа дүүргээд байна.

Гэбэшье, таряахуряалгада бэлэдхэл республика соо юрэнхыдөө хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Олонхи МТС, колхоз, совхозууд хуряалгын машина зэмсэгүүдэй заhабарилга үшөө эхилээдүй байhаар. Зэдын, Кяхтын, Кударын, Кабанскын, Заиграйн аймагууд заhабарилагдаха бүхы комбайн, молотилка ба таряахуряалгын бусад машина зэмсэгүүдээ аяар мүнөө хүртэр МТС, колхозуудай буусада суглуулжа асараагүй байха юм. Баргажанай, Бага-Куналейн, Сагаан-Усанай, Түнхэнэй, Селендумын, Хонхолойн ба бусад МТС-үүдэй хүдөө ажалай машинануудай механик, комбайнер, комбайнернуудай туhалагшад, молотилкын машинистнар мэтын мэргэжэлтэд өөhэдынгөө сэхэ хүдэлмэри эхилэнгүй ондоо ажалда hамааржа байhаар.

Мүнөө жэлэй сагай уларилаар болохоор ургаса эртэ эдеэшэхэ байна. Тиихэлээр таряахуряалга эхилхэ хүртэр хоёр hараhаа дээшэ саг үлэбэ гэхэдэ болмоор байна. Энэ болзор соо МТС, колхоз бүхэн комбайн, молотилка ба хуряалгын бүхы машина зэмсэгүүдые заhабарилжа урьдихэ уялгатай. Машинно-тракторна станцинуудые хүтэлбэрилхэ хэрэг hайжаруулжа, 1945 ондо бүхы машинно-тракторна станцинуудай комбайн бүхэнөөр 180 гектар хуряажа сохихо даалгабарине заатагүй дүүргүүлхэ ябадал хангаха тухай ВКП(б)-гэй обкомой XIX пленумэй тогтоол соо бэшэгдэнхэй. Энээниие дүүргэхэ ябадал имагтал эрхим шанартай заhабарилгаhаа болохо байна. Теэд, Гашейн, Ехэ-Куналейн, Хэриин МТС-түүhээ бэшэ машинно-тракторна станцинууд аяар мүнөө хүртэр энэ гэхэ тооной комбайн ба мотор заhабарилаагүй байха юм. Ехэ-Кударын МТС 10 комбайн, 13 мотор, Гашейн МТС 8 комбайн, 29 мотор заhабарилжа бэлэн болгоо.

Комбайн, молотилка ба таряахуряалгын бусад машина зэмсэгүүдэй заhабарилгые түргэн темптэйгээр ябуулхатаяа хамта, эрхим шанарай түлөө эрид шангаар тэмсэхэ шухала. Эдэ машинануудые тушаажа абаха гүрэнэй комиссинууд заhабарилгын үедэ МТС-эй мастерскойhоо холодонгүй, саг үргэлжэ шанар шалгахаhаа гадна, заhабарилгын темпэ шангадхаха зэргэтэй. «Республикын МТС, колхозуудаар комбайн, молотилка ба хуряалгын морин машинануудай заhабарилгын хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байhан тухай» тогтоол соогоо ВКП(б)-гэй обкомой бюро болбол гүрэнэй комиссида тушаагдаагүй комбайн ба молотилкануудые заhабарилагдаhан комбайн, молотилкануудай мэдээн соо оруулхыень МТС-үүдэй директорнуудые хорибо.

МТС-үүдэй дирекци ба партийна организацинууд комбайнер, штурвальна, тракторна молотилкануудай машинистнуудые энэ гэhээр гүлыдхэжэ, заhабарилгын саг үргэлжын бригадануудые эмхидхэхэ ёhотой. Хуряалгын машинануудые таhалтарягүйгөөр заhабарилха ябадал хангахын тулада МТС-үүдэй мастерскойнуудые түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлмэрилүүлхэ шухала.

Таряахуряалгын машина зэмсэгүүдэй заhабарилгада ехэхэн тооной запасна частьнууд хэрэглэгдэхэ байна. Тиимэдэ республикын ажаүйлэдбэриин предприятинууд запасна частьнуудые бэлэдхэхэ хүдэлмэреэ үдэр бүри шангадхажа, ВКП(б)-гэй обкомой бюрогэй тогтоолоор байгуулагдаhан болзор — июлиин 15-да таряахуряалгын машинануудта хэрэглэгдэхэ частьнуудые гаргаха түсэбөө заатагүй дүүргэхэ уялгатай.

Таряахуряалгын болзор хүртэр комбайнер, тракторна молотилкын машинистнууд гэхэ мэтын кадрнуудые бэлэдхэхэ ба тэдэнэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ ябадал зайлашагүй шухала байна. ВКП(б)-гэй обкомой бюро болбол комбайн, молотилка ба хуряалгын бусад машинануудай заhабарилгын дутуунуудые усадхаха хэмжээнүүдые хараалан, шанар дээрэ гол анхаралаа хандуулжа заhабарилгын бүхы хүдэлмэрине правительствоор байгуулагдаhан болзор соо дүүргэхыень БМАССР-эй Наркомзем, аймгуйсэлкомой түрүүлэгшэнэр, ВКП(б)-гэй айкомой секретарьнууд ба МТС-үүдэй директорнуудые уялгалба. Нютагуудтахи партийна, советскэ организаци болон МТС-үүдэй дирекци комбайн, жатка, молотилка заhабарилгада шухала анхаралаа табиhаараа хизаарлаха бэшэ, харин гар хажуур, серп гэхэ мэтын хэрэгсэлнүүдые онсо hайнаар бэлэдхэхэ хэрэгтэ бүхы колхозникүүдые элсүүлхэ байна.

Колхозно таряашадай шэн зоригто ажалаар таригдаhан ургасые оролдосотой hайнаар харууhалжа, саг болзор сооньгээлтэгүйгөөр хуряажа абаха гээшэ бүгэдэаратай хэрэг мүн. Тиимэдэ хуряалгын бүхы комбайн, молотилка ба бусад машина зэмсэгүүдые заhабарилха хэрэгтэ партийна, советскэ, газартаряалангай орган, МТС, колхозуудай бүхы хүдэлмэрилэгшэд эршэмтэйгээр оролсожо, энэ шухала удхатай хүдэлмэрине богонихон болзор соо эрхим шанартайгаар дүүргэхэ уялгатай.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Улаан Армиин генералнуудые Суворовой 1-дэхи зэргын орденоор шагнаха тухай

Верховно Главнокомандованиин даалгабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэhэнэйнь түлөө

СУВОРОВОЙ 1-ДЭХИ ЗЭРГЫН ОРДЕНООР

Армиин генерал **Булганин** Николай Александровичые

Генерал-полковник **Штеменко** Сергей Матвеевичые

Генерал-полковник **Кузнецов** Фёдор Фёдотовичые шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ **М. КАЛИНИН.**

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь **А. ГОРКИН.**

Москва. Кремль.
1945 оной июниин 4.

ГЕРМАНИИН ДИИЛДЭҺЭН ТУХАЙ БА ТЭНДЭХИ ВЕРХОВНО ХУУЛИ ЗАСАГЫЕНЬ СОЮЗНА ДҮРБЭН ДЕРЖАВАНУУДАЙ ПРАВИТЕЛЬСТВОНУУДАЙ БЭЕ ДЭЭРЭЭ ДААЖА АБАҺАН ТУХАЙ ДЕКЛАРАЦИДА ГАР ТАБИГДАБА

Германиин диилдэhэн тухай ба Германида хабаадаха верховно хуули засагыень бэе дээрээ даажа абаhан тухай Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай, Нэгэдэмэл Королевствын, Америкын Холбоото Штадуудай правительствонуудай болон Французска Республикын Саг зуурын правительствын

ДЕКЛАРАЦИ

Германска зэбсэгтэ хүсэнүүд хуурай газар дээрэ, далай дээрэ болон агаарта хүсэд диилдээд, үгэ дуугүйгөөр капитулировалба, тиихэдэнь дайн сэрэгэй түлөө харюусаха байhан Германи хадаа илагша-державануудай дура зоригтонь энээнhээ хойшо зүрижэ шадахагүй байна. Тиимэ болохолоороо Германиин хэhэн үгэ дуугүй капитуляци бэелүүлэгдэбэ, тиихэдэнь Германи болбол мүнөө гү, али энээнэй хойдо тээшье тэрээндэ табигдажа болохо эрилтэнүүдhээ дулдыдаха байдалда оробо гээшэ.

Германи дотор гуримтай байлгахын түлөө, ороноо зонхилон хүтэлхын түлөө болон илагша-державануудай табиhан эрилтэнүүдые дүүргэхын түлөө харюусалгые бэе дээрээ даан абажа шадаха центральна правительство гү, али засаг түрэ гэжэ үгы болонхой.

Эгээ иимэ ушар байдалтай болоhон дээрэhээ, Германи тушаа энээнhээ хойшо абтажа болохо шиидхэбэринүүдтэ гарза гай ушаруулхагүйн тулада германска зэбсэгтэ хүсэнүүдэй зүгhөө саашадаа дай хэхэ ябадалыень болюулха, Германи дотор эмхи журам байгуулха, гүрэниие зонхилон хүтэлжэ байха тухай захирха ба Германиин дүүргэхэ уялгатай байhан эрид сэхэ эрилтэнүүдые соносхохо шухала.

«Союзнигуудай түлөөлэгшэд» гэжэ саашадаа нэрлэгдэхэ Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай, Нэгэдэмэл Королевствын, Америкын Холбоото Штадуудай болон Французска Республикын Верховно Командованинуудай түлөөлэгшэд хадаа өөhэдынгөө правительствонуудай түлөөлэлгөөр болон Нэгэдэмэл нацануудай ашаг туhада ажалаа ябуулжа байхадаа энээнтэй зохилдуулан дооро дурсагдаhан деклараци соносхохо гэбэл:

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай, Нэгэдэмэл Королевствын, Америкын Холбоото Штадуудай правительствонууд болон Французска Республикын Саг зуурын Правительство болбол германска правительствын, тэндэхи верховно командовани болон алишье областной муниципальна гү, али газар нютагуудай правительствын гү, али засаг түрын мэдэжэ байhан хамаг бүхы хуули захиргаание эрүүлалсан, Германи доторхи верховно засаг түрые бэе дээрээ даажа абана гээшэ.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай, Нэгэдэмэл Королевствын ба Америкын Холбоото Штадуудай правительствонууд болон Французска Республикын Саг зуурын правительство хадаа энээнэй хойдо тээ Германиин гү, али тэрэнэй ямаршье хуби газартань хилэ тогтооходо болоно, мүн тэрэшэлэн Германита гү, али мүнөө үедэ германска газарай хубинь болоод байhан ямаршье районой хабаадаха дүрим ёhые (статут) тодорхойлон олохо байна.

Дүрбэн правительствонуудай бэе дээрээ даажа абаhан верховно хуули засаг, эрхэ ба түлөөлэлгэ дээрэhээ үндэhэлэн союзнигуудай түлөөлэгшэд болбол Германиин хүсэд диилдэhэн ба үгэ дуугүйгөөр капитулировалhан ушарhаа гараhан аад, Германиин дүүргэхэ уялгатай байhан удаадахи эрилтэнүүдые соносхоно гэбэл:

СТАТЬЯ 1.

Германи ба хамаг бүхы германска сэрэгэй, уhан сэрэгэй болон агаарай сэрэгэй хуули захиргаанууд ба Германиин мэдэлдэ байhан бүхы зэбсэгтэ хүсэнүүд хадаа Нэгэдэмэл нацануудай зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ эсэргүүсэн хэжэ байhан дайнай бүхы газарнуудта дайшалхы ябуулгануудые хэхэеэ хуурай газарта, далай дээрэ болон агаарташье энэ дары болино.

СТАТЬЯ 2.

а) Германиин гү, али хаана ямаршье газарта Германиин мэдэлдэ байhан бүхы зэбсэгтэ хүсэнүүд, тэрэ тоодо хуурай газарай, агаарай, агаарай добтолгоhоо хамгаалха болон далайн сэрэгүүд, СС, СА болон гестапо, мүн тэрэшэлэн буу зэбсэгтэй байhан бусад бүхы сэрэгүүд гү, али туhалбариин организацинууд буу зэбсэгээ хуряагаад, өөhэдынгөө буу зэбсэгүүдые болон зэээри хэрэгсэлнүүдые союзнигуудай түлөөлэгшэдэй томилhон тэрэ нютагта байгаа союзна командалагшадта гү, али офицернүүдтэ дамжуулан үгэхэ ёhотой.

в) «А» пункт дотор дээрэ дурсагдаhан бүхы сэрэгүүдэй соединенинүүдэй болон частьнуудай личнэ состав хадаа энээнэй хойдо тээ шиидхэбэриин гараха саг хүртэр али нэгэн союзна гүрэнэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй главнокомандалагшын үзэмжөөр плендэ абтаба гэжэ соносхогдоод, союзнигуудай зэхихо түлөөлэгшэдэй гаргажа болохо байhан алибаа условинууд болон захиралтануудые дүүргэжэ байха юм.

с) «А» пункт дотор дээрэ дурсагдаhан хамаг бүхы зэбсэгтэ хүсэнүүд хаанашье байгаа хадаа союзнигуудай түлөөлэгшэдhөө захиралта абаха саг хүртэрөө өөhэдынгөө байhан газарта үлэхэ зэргэтэй.

д) 1937 оной декабриин 31-дэ байhан Германиин хилын саада тээхи орон нютагуудта байhан эдэ зэбсэгтэ хүсэнүүдые нүүлгэхэ ябадал хадаа союзнигуудай түлөөлэгшэдэй үгэхэ байhан заабариин ёhоор бэелүүлэгдэхэ болоно.

е) гурим ёhо байгуулхын ба hахюул харуулда байхын тулада гансал гар буу зэмсэгүүдые бариха байhан гражданска полициин отрядууд союзнигуудай түлөөлэгшэдөөр тодорхойлон шиидхэгдэхэ байна.

СТАТЬЯ 3.

а) Германи дотор гү, али Германиин эзэмдэhэн гү, али мэдэлдэ абаад байhан газар нютагуудта гү, али уhа мүрэнүүдтэ, союзнигуудта ажаллажа байhанhаа бэшээрээ, хамаг бүхы ямаршье түхэлэй ба гүрэндэ хамаатай байhан сэрэгэй, далайн ба гражданска самолёдууд энээнэй хойдо тээ захиралтануудай гараха саг хүртэр түс түс газартаа, уhандаа гү, али суднануудай бортнууд дээрээ үлдэхэ ёhотой.

в) Германиин эзэмдээгүй ба мэдэлдэ абаагүй газар нютагуудта гү, али уhан дээгүүр гү, али агаарта ябаhан бүхы германска гү, али Германиин мэдэлдэ байhан самолёдууд Германи хүдар гү, али союзнигуудай түлөөлэгшэдэй заажа үгэhэн бусад ондоо газар нютагуудта ошохо ёhотой.

СТАТЬЯ 4.

а) Германска гү, али Германиин мэдэлдэ абаад байhан уhан сэрэгэй корабльнууд, уhан дээгүүр ба дооогуур ябадаг, туhалбариин, мүн тэрэшэлэн худалдаа-наймаанай ба бусад ондоо суднанууд энэ декларапи гаргаха үедэ хаанашье байгаа хадаа, баhа германска портнуудта байжа байhан, ямаршье национальностьда хабаадаха бусад ондоо худалдаа-наймаанай суднанууд тэрэ газартаа үлэхэ гү, али союзнигуудай түлөөлэгшэдэй заажа үгэhэн портнууд гү, али базанууд тээшэ энэ дары мордохо ёhотой. Эдэ суднануудай команданууд хадаа энээнэй хойдо тээ захиралтануудай гартар борт дээрээ үлэхэ болоно.

в) энэ декларациин хэблэгдэхэ сагта Германиин мэдэлдэ гү, али хиналтада байжа байhан Нэгэдэмэл нацануудай хамаг бүхы корабльнууд болон суднанууд хадаа призово (дайсанhаа буляагдан абтаhан гү, али контрбандна ашаатай худалдаа-наймаанай суднануудые хаража үзэхэ) сүүдэй шиидхэбэриин эсэстэ гү, али ямар нэгэн ондоо аргаар эзэлэгдэхэ боложо үгтэhэн гү, али үгтөөгүйшье байгаа хатаа өөрсэгүй, союзнигуудай түлөөлэгшэдэй заажа үгэhэн портнууд гү, али базанууд тээшэ тогтоогдоhон саг сооньшье ошохо ёhотой.

СТАТЬЯ 5.

а) Германска зэбсэгтэ хүсэнүүдэй мэдэлдэ байhан гү, али германска хиналтада гү, али Германиин мэдэлдэ байжа байhан доороо дурсагдаhан зэмсэг хэрэгсэлнүүд барандаа гү, али ганса нэгээрээшье гэмтээгдэнгүй бүрин бүтэн ба hайн зандаа байлгагдажа, союзнигуудай түлөөлэгшэдэй заажа үгэhэн тиимэ зорилгоор, тэрэ болзор сооньба тэрэ газартань тэдэнэй мэдэлдэ тушаагдажа үгтэхэ ёhотой байна гэбэл:

1) хамаг бүхы буунууд, hомо хэрэгсэлнүүд, тэhэрдэг зүйлнүүд, сэрэгэй түхеэрэлгэнүүд, складууд, нөөсэнүүд болон дайн сэрэгтэ хамаатай алибаа бусад хэрэгсэлнүүд болон али бүхы сэрэгэй материалнууд;

2) уhанда hамаржа, hэльбэгдэн залагдажа байhан, шэнээр баригдаhан гү, али баригдажа байhан уhан дээгүүр болон мүн уhан доогуур ябадагшье хамаг бүхы класссуудай уhан сэрэгэй суднанууд, туhалбариин уhан сэрэгэй суднанууд ба худалдаа-наймаанай суднанууд барандаа;

3) алибаа түхэлэй самолёдууд барандаа, авиационно болон агаарай добтолгоhоо хамгаалха түхеэрэлгэнүүд ба барилганууд;

4) хуурай газарта, уhан соогуур болон агаараар харилсаха хэлхээ холбоон ба транспортын бүхы барилганууд ба зэмсэг хэрэгсэлнүүд;

5) бүхы сэрэгэй түхеэрэлгэнүүд ба албан газарнууд, жэшээнь, аэродромууд ба гидроавиабазанууд, портнууд ба уhан сэрэгэй базанууд, складууд, ходоодо ба саг зуура байхаар хэгдэhэн дотоодын болон эрьеэ шадарай бэхжүүлгэнүүд, хэрэмүүд болон бусад ондоо бэхжүүлэгдэмэл районууд, эдэ бүхы бэхжүүлгэнүүд, барилганууд ба албан газарнуудай түсэбүүд болон чертёжнуудтайгаа хамта;

6) 1, 2, 3, 4, 5-дахи пунктнууд соо дээрэ дурсагдаhан хэрэгсэлнүүд, материалнууд болон зэмсэгүүдые бүтээн гаргаха гэhэн гү, али тэдэниие бүтээн гаргахадань туhалха гү, али хэрэглэхэдэнь туhалха гү, али бусад ондоо аргааршье дай хэхэдэнь туhалжа байха гэгдэhэн бүхы фабриканууд, заводууд, мастерскойнууд, шэнжэлэлгын институдууд, лабораторинууд, туршалгын станцинууд, техническэ тоо мэдээнүүд, патентнүүд, түсэбүүд, чертёжууд болон уралан зохёоhон юмэнүүд бултадаа.

в) Союзнигуудай түлөөлэгшэдэй эрилтэ хэхэдэнь үгтэхэ юумэнүүдые нэрэлбэл:

1) «А» пункт дотор дурсагдаhан зургаан категоринуудай алин сооншье оролсоhон эдэ бүхы юумэнүүдые барижа байhан гү, али ашаглан хэрэглэхын тулада шухала хэрэгтэй хүдэлмэришэнэй хүсэн, тэдэниие хангаха юумэнүүд ба түхеэрэлгэнүүд;

2) энээнтэй дашарамдуулан союзнигуудай түлөөлэгшэдэй эрижэ болохо байhан алибаа мэдээнүүд болон документнүүд.

с) Союзна сэрэгүүдые болон органуудые, тэдэнэй зээри хэрэгсэлнүүд болон хангалтын эд зүйлнүүдые түмэр харгыгаар, шоссей болон газар дээрэхи бусад зам харилсаагаар гү, али далайгаар, гол мүрэнүүдээр гү, али агаараар зөөжэ абаашахын тулада союзнигуудай түлөөлэгшэдэй эрилтээр хамаг бүхы зэмсэг хэрэгсэлнүүд үгтэхэ байха ёhотой. Транспортын хамаг бүхы зэмсэг хэрэгсэлнүүд бүрин бүтэн зандаа байлгагдаха ёhотой, мүн тэрэшэлэн тэрээндэ шухала хэрэгтэй хүдэлмэришэнэй хүсэн, хангалга болон түхеэрэлгэ үгтэхэ байха ёhотой.

СТАТЬЯ 6.

а) Союзнигуудай түлөөлэгшэдэй тогтоон байгуулhан ёhо журамтай зохилдуулан, германска хуули захиргаан болбол Нэгэдэмэл Нацануудай зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ хамаатай байhан аад, плендэ абтажа, тэдэнэй мэдэлдэ орооhон хамаг бүхы хүнүүдые союзнигуудай түлөөлэгшэдтэ дамжуулан үгэхэ, тэдэ хүнүүдэй Германи дотор болон Германиин эзэмдэhэн газар дээрэ хаана, ямар газарта хаалгатай байhан тухай тодорхойгоор зааhан хүсэд список үгэхэ ёhотой. Плендэ абтаhан тиимэ сэрэгэйхиные сүлөөдэ гаргахаhаа урда тээ германска хуули захиргаан ба арад зониинь хадаа тэдэнэй ами бэе болон эд зөөриинь бүрин бүтэн байлгаха болон тэдэниие хүсэд дүүрэн эдээ хоол, хубсаhа хунар, зээри хэрэгсэл, эмнэлгын туhаламжаар ба мүнгэн зөөреэр тэдэнэй нэрэ зэргэ болон алба тушаалайнь хирэ-зэргээр хангажа байха зэргэтэй.

в) Германска хуули захиргаан ба арад зониинь хадаа түрмэдэ хаагдаhан, барандаа байлгагдаhан гү, али бусад ондоо хашалтада ороhон Нэгэдэмэл нацануудай бусад бүхы гражданинуудые, мүн тэрэшэлэн политическэ үзэл бодолоор гү, али үндэhэ яhанай, арhанай үнгэ, шажан мүргэлэй гү политическэ үзэлэй талаар илгаа гаргажа байдаг нацистска хуули, хэмжээнүүд гү, али тогтоолнууд дээрэhээ түрмэдэ хаагдажа, барандаа байлгагдажа гү, али бусад ондоо хашалтада орожо болохоор байhан бусад бүхы хүнүүдые энэ дээрэ дурсагдаhан ёhоор хангаха ба сүлөөлхэ зэргэтэй.

с) Германска хуули захиргаан хадаа союзнигуудай түлөөлэгшэдэй эрилтын ёhоор хаалтын газарнуудта хинан шалгаха ябадалые табихын зорилгоор союзнигуудай түлөөлэгшэдөөр томилогдоhо болохо офицернүүдтэ тэрэ хаалтын газарнуудай хиналтые дамжуулан үгэхэ ёhотой.

СТАТЬЯ 7.

Зохихо германска хуули захиргаан болбол союзнигуудай түлөөлэгшэдтэ иимэ юумэнүүдые үгэхэ ёhотой гэбэл:

а) 2-дохи статьягай «А» пункт соо дурсагдаhан зэбсэгтэ хүсэнүүд тушаа дүүрэн информаци, түбхын түрүүндэ тиимэ зэбсэгтэ хүсэнүүдэй Германи дотороо гү, али газаа тээнь байгаашье hаань өөрсэгүй, тэдэнэй тоо, байhан газар тухай мэдээнүүдые союзнигуудай түлөөлэгшэд эрээд байгаа hаань, тэрэ дары хүсэд үгэхэ ёhотой;

в) минэ, минэ табиhан газар ба хуурай газараар, далайгаар ба агаараар ябаха hаад болохо бусад юумэнүүд тухай, мүн тэрэшэлэн мүнөө бии байhан аюулгүй зам харгынууд тухай хүсэд ба тодорхой информаци үгэхэ. Тиимэ аюулгүй зам харгынууд бултадаа нээлгэтэй ба тодо hонор тэмдэгтэй байлгагдаха ёhотой; бүхы минэнүүд, минэ табигдаhан газар болон аюултай бусад hаалтанууд хадаа шалах зэргээр аюулгүй болгогдохо ёhотой, тиин зам харилсаанай түхеэрэлгэнүүд барандаа hэргээн бодхоогдохо зэргэтэй. Буу зэбсэггүй германска сэрэгэй ба гражданска хүнүүд шухала хэрэгтэй зэмсэг түхеэрэлгэтэйгээр дурсагдаhан ажалда үгтэхэ хэрэглэгдэхэ, мүн тэрэшэлэн союзнигуудай түлөөлэгшэдэй заабариин ёhоор минэ хуряажа абаха, минэ табигдаhан газарые аюулгүй болгохо болон бусад түбэгүүдые зайлуулхын тулада хэрэглэгдэхэ ёhотой.

СТАТЬЯ 8.

Союзнигуудай түлөөлэгшэдэй заабари үгэhэн ушарнуудhаа бэшэ сагтань алибаа сэрэгэй, уhан сэрэгэй, агаарай, пароходой ябаха, портовой, ажаүйлэдбэриин болон бусад тиимэ түхеэрэлгэ ба зээри хэрэгсэлнүүдые, мүн тэрэшэлэн бүхы документнүүд болон архивуудые, хаанашье байгаа hаань өөрсэгүй, зээшье hандаргаха, нуулгэхэ, нюуха далдалха, дам үгэхэ, уhанда шэнгээхэ гү, али гэмтээхэ ябадал байха ёhогүй.

СТАТЬЯ 9.

Хэлхээ-холбооной хамаг бүхы зэмсэг хэрэгсэлнүүдтэ союзнигуудай түлөөлэгшэдэй хинан хараха ябадал бии болготор, урдань германска хиналтада байhан хуурай газар дээрэхи болон мүн уhан дээрэшье бүхы телеграфна, телефонно болон радио түхеэрэлгэнүүд ба бусад проволочно ба проволочно бэшэ хэлхээ-холбоон болбол союзнигуудай түлөөлэгшэдэй захиралтаар хэгдэхэhээ бэшээрээ өөhэдынгөө дамжуулгануудые зогсоохо зэргэтэй.

СТАТЬЯ 10.

Союзна державануудай али нэгэнтэйнь дай хэжэ байhан ямар нэгэн ондоо гүрэндэ хамаатай байhан аад, Германида гү, али тэрэнэй хиналтада ороод байhан, мүн тэрэшэлэн алба хэжэ гү, али мэдэлдэнь ороод байhан зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ, ашаануудта, суднануудта, самолёдуудта, сэрэгэй зээридэ ба бусад эд хэрэгсэлдэ энэ декларациин болон энээнтэй зохилдуулан хэблэгдэhэн зарлалнуудай, приказуудай, захиралтануудай ба инструкцинуудай дүрим заабаринууд хабаадаха болоно.

СТАТЬЯ 11.

а) Союзнигуудай түлөөлэгшэдэй заажа үгэhэн главна нацистска лидернууд, мүн тэрэшэлэн сэрэгэй гү, али мүн тиимэрхүү гэмтэ ябадалнуудые хэhэн, түхирhан гү, али захиралтануудые гаргаhан байна гэжэ hэжэглэгдэhэн дээрэhээ союзнигуудай түлөөлэгшэдэй үе-үе болоод лэ нэрэ алдарыень, нэрэ зэргэнүүдыень, албанайнь тушаал зэргые заажа үгэхэдэнь, тэдэ хүнүүд бултадаа арестовалагдажа, союзнигуудай түлөөлэгшэдтэ дамжуулан үгтэхэ байна.

в) «А» пункт соо хэлэгдэhэн заабари хадаа Нэгэдэмэл нацануудай али нэгэндэнь харьяатай байhан аад, өөрынгөө национальна хуулида харша гэмтэ ябадал хэбэ гэжэ гэмнэгдэhэн ба тэрэнэй нэрэ алдар, сэрэгэй ба албанай тушаал зэргые союзнигуудай түлөөлэгшэдэй ямаршье сагта заажа үгөөд байгаа хадань алишье гражданиндань хабаадаха болоно.

с) Германска хуули захиргаан болон арад зониинь хадаа тиимэ хүнүүдые арестовалха ба барижа үгэхэ тухай союзнигуудай түлөөлэгшэдэй гаргаhан захиралтануудые дүүргэхэ ушартай.

СТАТЬЯ 12.

Союзнигуудай түлөөлэгшэд болбол зэбсэгтэ хүсэнүүд ба гражданска эрганууды Германиин алишье талада гү, али хамаг бүхы газар нютагуудтань өөhэдынгөө үзэмжөөр табиха байна.

СТАТЬЯ 13.

а) Германи тушаа Советскэ Социалистическэ Республиканиуудай Союзай, Нэгэдэмэл Королевствын ба Америкын Холбоото Штадуудай Правительствонуудай болон Французска Республикын Саг зуурын Правительствын бэе дээрээ даажа абаhан Верховно хуули засагые бэелүүлжэ байхадаа дүрбэн союзна правительствонууд болбол ерээдүйн сагта энхэ амгалан ба аюулгүй байхын тулада шухала хэрэгтэй болобо гэжэ тоолоhон сагтаа Германиин буу зэбсэгыень хүсэд хуряаха болон сэрэгэй түхеэрэлгэ хэхэ ябадалые хорихо (демилитаризаци хэхэ) хүртэр тиимэ хэмжээнүүдые абажа шадаха юм.

в) Союзнигуудай түлөөлэгшэд болбол Германиин хүсэд диилдэhэн дээрэhээ гараhан политическэ, хуули захиргаанай, экономическэ, финансова, сэрэгэй ба бусад эрилтэнүүдые нэмэжэ табиха байна. Союзнигуудай түлөөлэгшэд гү, али тэдэнэй түлөөлhэн даалгабараар ажалаа ябуулха гэhэн хүнүүд гү, али органууд хадаа эдэ нэмэлтэ эрилтэнүүдые тогтоон гаргаха болон энэ декларациин бусад дүрим заабаринуудые хүсэндэнь оруулхын зорилгоор зарлал, приказ, захиралта болон заабари гаргажа байха болоно. Бүхы германска хуули захиргаан болон германска арад зониинь хадаа союзнигуудай түлөөлэгшэдэй табиhан бүхы эрилтэнүүдые үгэ дуугүйгөөр дүүргэхэ ба эдэ зарлал, приказ, захиралта болон заабаринуудые бүрин түгэс дүүргэхэ зэргэтэй.

СТАТЬЯ 14.

Энэ деклараци хадаа доора дурсагдаhан үлэртэ ба часта хүсэндөө орохо байна. Хэрбээ германска хуули захиргаан гү, али арад зониинь энэ декларациин ёhоор тэдэндэ тохоогдоhон уялгануудые шууд түргэн ба хүсэд дүүргэхэгүй байгаа хадань, союзнигуудай түлөөлэгшэд болбол иимэ ушар байдалда зохистой гэжэ тоолоhон алибаа хэмжээнүүдые абаха эрхэтэй.

СТАТЬЯ 15.

Энэ деклараци ород, англиискэ, французска болон немецкэ хэлэн дээрэ зохёогдобо. Имагта ород, англиискэ болон французска текстнууд эхэ бэшэгтээ сасуу байна.

Берлин городто 1945 оной июниин 5-да гар табигдаба

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай түлөөлэгөөр Германида байгаа советскэ эзэмдэлгын сэрэгүүдэй Главнокомандалагша Советскэ Союзай Маршал **Г. К. ЖУКОВ.**

Америкын Холбоото Штадуудай түлөөлэлгөөр армиин генерал **Д. ЭЙЗЕНХАУЭР.**

Нэгэдэмэл Королевствын Правительствын түлөөлэлгөөр Фельдмаршал **Б. Л. МОНТГОМЕРИ.**

Французска Республикын Саг зуурын Правительствын түлөөлэлгөөр генерал Делатр дэ **ТАССИНЬИ.**

Германи доторхи контрольно механизм тухай Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай, Нэгэдэмэл Королевствын, Америкын Холбоото Штадуудай Правительствонуудай болон Французска Республикын Саг зуурын Правительствын хоорондоо батал\u04bbан хэлсээн тухай хуряангы мэдээсэл

1. Үгэ дуугүй капитуляцинн гол эрилтэнүүдые Германиин дүүргэжэ байха саг соо тэндэхи верховно хуули захиргаание советскэ, британска, американска болон французска главнокомандалагшад бээлүүлжэ байха юм, тиихэдээ тэдэнэр өөһэдынгөө правительствонуудай заабариин ёһоор өөһэд өөһэдынгөө зоноо тус тустаа, мүн тэрэшэлэн Германида бүхэли дээрэнь хабаадаха асуудалнууд тушаа хамтаржа ажалладаг байха. Дүрбэн главнокомандалагшад хамтараад байхадаа Контрольно Совет гэжэ болохо юм. Главнокомандалагшад бүхэндэ Политическэ Советник туһалха болоно.

2. Нэгэн дуугаар шиидхэбэри гаргаха Контрольно Совет хадаа главнокомандалагшадай өөһэд өөһэдынгөө зоноо бэе бэедээ тон таарамжатай ажал ябуулха, мүн тэрэшэлэн Германида бүхэли дээрэнь хабаадаха гол шухала асуудалнууд тушаа бэе бэетээ зүбшэжэ шиидхэбэринүүдые гаргаха ябадал хангаха байна.

3. Контрольно Соведэй дэргэдэ главнокомандалагшадай ажалыень тааралдуулан хүтэлхэ тушаа саг үргэлжэ хүдэлмэрилхэ комитет байгуулагдаха юм, тэрээндэ хэд орохо юм гэхэдэ, дүрбэн главнокомандалагшад бүхэнһөө нэжээд түлөөлэгшэд, мүн тэрэшэлэн доорэ дурсагдаһан таһагуудаар хубаагдажа табигдаһан хинан шалгаха хүнүүд оролсохо юм (тэдэнэр хадаа олоһон дүй дүршэл дээрэһээ хубилгагдаха байна):

Сэрэгэй; уһан сэрэгэй; агаарай сэрэгэй; транспортна; политическэ; экономическа; финансова таһагууд; дайнай гараа гайе бусааха, эд хэрэгсэл түлэхэ ба урдынь эрхые һэргээхэ таһаг; дотоодо хэрэгүүдэй ба холхоо холбоонэй, эрхэ хуули эрхилхэ таһаг; плендэ абтаһан сэрэгэйхидэй ба нүүлгэгдэһэн хүнүүдэй хэрэгые эрхилхэ таһаг; хүдэлмэришэдэй хүсэнние эрхилхэ таһаг.

Гурэн бүхэнһөө нэжээд хүн томилогдожо, дүрбэн түлөөлэгшэд таһаг бүхэнние толгойлжо байха юм. Таһагуудай составта гражданскашье, мүн сэрэгэйшье хүнүүд оролсожо шадаха, зүгөөр тусгаар ушар гарабал, юрын хүнүүдэй зэргэтэйгээр томилогдоһон бусад Нэгэдэмэл нацануудай гражданинууд мүн лэ оруулагдажа болохо байна.

4. Главнокомандалагшадай ажалыень тааралдуулан хүтэлхэ ба хинан шалгаха комитедэй хэхэ юумэнь юун байхаб гэхэдэ: Контрольно Соведтэ рекомендаци үгэжэ байха, Соведэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ болон мүн тэдэнние али зохихо германска органуудта дамжуулан үгэжэ байха, мүн тэрэшэлэн германска органуудай үдэр бүриин ажал ябуулгын хойноһоо ажаглан хаража байха болоно.

5. Нэгэдэмэл нацануудай дундаһаа үлэмжэ ехээр һонирхолоо табиһан бусад гүрэнүүдэй правительствонуудтай хайшан гээд холбоо барисаатай байха юм гэхэдэ, тэдэ правительствэнууд өөһэдынгөө сэрэгэй миссинүүдые (тэдэнэр соо гражданска гэшүүд оролсожо болохо) Контрольно Соведэй дэргэдэ томилхо ушартай. Эдэ миссинүүд болбол Контрольно Соведтэй харилсаха тусхай аргатай байха юм.

6. Хэрбээ Германиин газар дээрэ ажалаа ябуулха гэжэ Нэгэдэмэл нацануудай организацинуудта Контрольно Соведэй зүбшөөгөөд байгаа хадань, тэдэнэр союзнигуудай контрольно механизмда мэдэлтэй ба тэдэнэй үмэнэ харюусалгатай байха.

7. «Ехэ Берлин» гэжэ районой управление Контрольно Соведэй ниитын хүтэлбэри доро ажаллаха болон дүрбэн комендантнуудһаа бүридэһэн союзнигууд хоорондын комендатура хүтэлжэ байха, тиихэдээ тэдэ комендантнуудай хэн бүхэниинь ээлжээгээр главна комендантын тушаал даажа байха зэргэтэй. Тэдэндэ техническэ хүдэлмэрилэгшэд туһалха болоно, тэдэнэр хадаа тэндэхи германска органуудай ажал ябуулгын хойноһоо ажаглан хинажа байха ушартай.

8. Дээрэ дурсагдаһан хэмжээ ябуулганууд болбол Германиин капитулироваһанай һүүлээр эхилһэн, эзэмдэлгын үе сагай турша соо бэелүүлэгдэхэ болоно, тэрэ үе соо Германи хадаа үгэ дуугүй капитуляциин гол эрилтэнүүдые дүүргэжэ байха юм. Удаадахи үе соо бэелүүлэгдэхэ хэмжээ-ябуулганууд тусгаар хэлсээгээр зүбшэгдэхэ байна.

Германиие эзэмдэһэн газарай зононууд тухай Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай, Нэгэдэмэл Королевствын, Америкын Холбоото Штадуудай Правительствонууд болон Французска Республикын Саг зуурын Правительствын хоорондоо батал\u04bbан хэлсээн тухай хуряангы мэдээсэл

1. Германи хадаа эзэмдэгдэхын зорилгоор 1937 оной декабриин 31-дэ байһан хилээрээ дүрбэн зоно боложо хубаагдахань, тэдэ зононууд нэжээдээр дүрбэн державануудта таһалагдажа үгтэхэ юм гэхэдэ: зүүн талань—Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзда, баруун-хойто талань—Нэгэдэмэл Королевстводэ, баруун-урда талань—Америкын Холбоото Штадуудта болон баруун талань — Французска Республикада үгтэхэ юм. Зоно бүхэндэ байһан эзэмдэлгын сэрэгүүд өөһэд өөһэдынгөө державануудай томилһон главнокомандалагшада мэдэлтэй байха. Дүрбэн державануудай алинииншье өөһэдынгөө үзэмжөөр, өөрынгөө главнокомандалагшын командалга доро эзэмдэлгын уялгануудые дүүргэхын тулада томилогдоһон зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тоодо Германида эсэргүү дайн сэрэгтэ эдибхитэй шууд хабаадалсаһан али нэгэн союзна державын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй дундаһаа туһалха хүнүүдые багтаан абажа шадаха байна.

2. «Ехэ Берлин» гэжэ районие дүрбэн державын сэрэгүүд эзэлхэ болоно. Хамтаржа зонхилон хүтэлхын тулада тэдэнэй главнокомандалагшадай томилһон дүрбэн комендантнуудһаа бүридэһэн союзнигууд хоорондын комендатура байгуулагдаха юм.

Нэгэдэмэл бусад Нацануудай Правительствонуудтай зүбшэжэ байха тухай Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай, Нэгэдэмэл Королевствын ба Америкын Холбоото Штадуудай Правительствонуудай болон Французска Республикын Саг зуурын Правительствын

МЭДҮҮЛГЭ

Германиин диилдэһэн тухай 1945 оной июниин 5-ай үдэр Берлиндэ тунхаглагдаһан деклараци соогоо Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай, Нэгэдэмэл Королевствын ба Америкын Холбоото Штадуудай правительствонууд болон Французска Республикын Саг зуурын правительство болбол Германи тушаа Верховно хуули захиргаание бэе дээрээ даажа абаһан байгаа. Эдэ дүрбэн державануудай правительствонууд мүнөө энэ хуули захиргаание бэелүүлжэ эхилһэнэй дашарамда, бидэнэй һанал бодол хадаа Нэгэдэмэл бусад нацануудай правительствонуудтай зүбшэжэ байха ябадал болоно гэжэ тунхаглана.

РСФСР-эй Верховно Соведэй 1-дэхи зарлалгын 6-дахи сесси

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

РСФСР-эй Верховно Соведэй 1-дэхи зарлалгын 6-дахи сессиин 1945 оной июниин 5-ай заседани тухай

Үсэгэлдэр июниин 5-ай үдэшын 7 часта Кремль соо РСФСР-эй Верховно Соведэй заседанинуудай зал соо РСФСР-эй Верховно Соведэй 1-дэхи зарлалгын 6-дахи сесси нээгдэбэ.

Түрүүлэгшын столой саада тээ: РСФСР-эй Верховно Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр **А. А. Жданов**, Түрүүлэгшын орлогшонор нүхэд **А. Х. Тынчеров, М. В. Сарычева, М. З. Мавлютова, В. И. Недосекин, В. Г. Грабин, П. И. Иванова, С. Н. Гидаев** ба **Н. Г. Табаков** гэгшэд һууна.

ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр **И. В. Сталин**, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд ба ССР Союзай Правительствын гэшүүдэй, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд ба РСФСР-эй правительствын гэшүүдэй ложо дээрэ гаража ерэхэтэй хамта тэдэнэрые тэндэ һуугшад удаан нэрьемэ альга ташалгаар угтабад.

РСФСР-эй Верховно Соведэй түрүүлэгшэ депутат **А. А. Жданов** сесси нээнэ.

Нүхэр **Жданов** РСФСР-эй Верховно Соведэй 6-дахи сессиин үзэмжэдэ табигдаха асуудалнуудые соноохоно.

РСФСР-эй Верховно Соведэй үзэмжэдэ табигдаһан асуудалнуудые РСФСР-эй Верховно Соведэй 6-дахи сессиин хэлсэхэ зүйлнүүдтэ оруулхые депутат **П. С. Тарасов** гэгшэ дурадхана.

• • •

Үсэгэлдэр, июниин 6-да, үдэрэй 11 часта Кремльдэ, Ехэ Кремлевскэ ордондо РСФСР-эй Верховно Соведэй 1-дэхи зарлалгын 6-дахи сессиин хоёрдохи заседани болобо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат **А. А. Жданов** түрүүлэгшээр һууна.

Зүблэхэ зүйлнүүдынь—1945 оной РСФСР-эй гүрэнэй бюджет тухай болон 1943—44 онуудта РСФСР-эй гүрэнэй бюджедэй хэрэгэй дүүргэлтэ болгогдоһон тухай элидхэлые зүбшэн хэлсэхэ болоно.

Тэндэ үгэ хэлэгшэдые нэрлэбэл: депутат **Тарасов П. С.** (Московско областиин, Волоколамскэ округ), ажалшадай депутадуудай Горьковско областной Соведэй Исполкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Педьев В. Е.**, депутат **Андреева З. А.** (Чувашска АССР-эй Цивильскэ округ), РСФСР-эй нютагай ажаүйлэдбэриин Арадай Комиссар нүхэр **Смирнов В. П.**, депутат **Бурдин И. Н.** (Красноярска хизаарай Красноярска хүдөөгэй округ), депутат **Измайлова Г. Г.** (Татарска АССР-эй Буинска округ), депутат **Кузнецов И. М.** (Молотовско областиин Очерскэ округ), ажалшадай депутадуудай Костромско областной Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр **Куртов А. В.** депутат **Недосекин В. И.** (Свердловскэ областиин Свердловско-Сталинска округ), Хойто-Осетинскэ АССР-эй Совнаркомой түрүүлэгшэ нүхэр **Газзаев А. П.**, депутат **Бойцов И. П.** (Калининска областиин, Калининска городской округ) гэгшэд болоно.

* * *

Июниин 6-ай үдэшын 6 часта РСФСР-эй Верховно Соведэй 6-дахи сессиин 3-дахи заседани болобо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй түрүүлэгшэ депутат **А. А. Жданов** түрүүлэгшээр һууна.

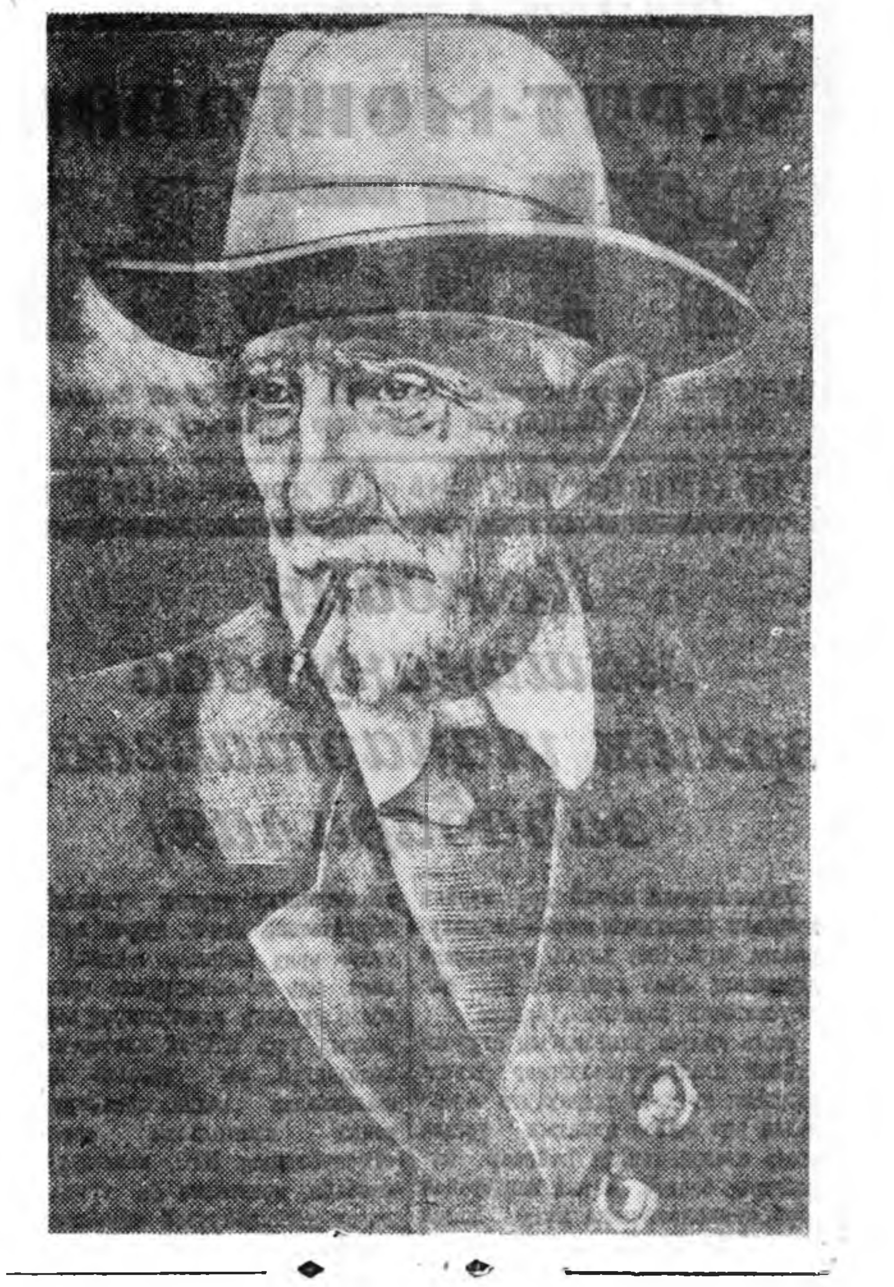
Зүблэхэ зүйлынь—1945 оной РСФСР-эй гүрэнэй бюджет тухай болон 1943—44 онуудай РСФСР-эй гүрэнэй бюджедэй хэрэгэй дүүргэлтэ болгогдоһон тухай элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэхэ болоно.

Тэндэ үгэ хэлэгшэдые нэрлэбэл: РСФСР-эй элүүрые сахиха Арадай Комиссар нүхэр **Третьяков А. Ф.**, депутат **Трифонов А. С.** (Тюменскэ областиин, Тюменскэ городской округ), депутат **Сафонов М. И.** (Ленинградска областиин Тихвинскэ округ), депутат **Хакимова Ш. Г.** (Башкирска АССР-эй Стерлитамакска округ), депутат **Майоров П. В.** (Москва городой Пушкинска округ). депутат **Баранов А. А.** (Ставропольско хизаарай Минераловодско округ), депутат **Чембулатов М. А.** (Мордовско АССР-эй Темниковскэ округ), РСФСР-эй нютагай түлишын ажаүйлэдбэриин Арадай Комиссар нүхэр **Прокофьев А. М.** депутат **Лебедев-Кумач В. И.** (Москва городой Фрунзенска округ) гэгшэд болоно.

РСФСР-эй Верховно Соведэй 6-дахи сессиин 3-дахи заседани энээгээр дүүрэбэ.

Саратовта научно-студенческэ конференци болобо

Гүрэнэй Чернышевскиин нэрэмжэтэ саратовска университедтэ научно-студенческэ конференци боложо дүүрэбэ. Эндэ табигдаһан 50 научна хүдэлмэринүүдһээ 38-ниинь арсалтагүй научна гү, али практическа үнэ сэнтэй дээрэ тоологдожо, конференциин программада оруулагдаһан байгаа. Эрхим һайн хүдэлмэриин түлөө 11 шан үгтэбэ.

Иван Владимирович Мичурин

(НҮГШЭҺЭНҺӨӨНЬ ХОЙШО 10 ЖЭЛЭЙ ОЙДО)

Манай эндэхи олон түрүү хүнүүд Москва ошожо, хүдөө ажалай Выставкэ хаража үзэһэн байна. Тэндэ, сэсэглиг гоё сад жэмэсэй дунда улаан мраморһоо хэһэн табсан дээрэ амандаа папирос зууһан, таяг тулаһан үбгэнэй дүрсэ табяатай байдаг. Энэ—байгаалиие шэнэдхэн байгуулагша—ородой агууехэ эрдэмтэ Иван Владимирович Мичурин гээшэ.

Энэ агууехэ хүнэй нэрэ бүхы дэлхэйдэ элитэ болоо. Өөрынгөө ажабайдалые сэсэглиг жэмэсээр шэмэгты, байгаалиие өөрынгөө мэдэлдэ абагты гэжэ тэрэ эрдэмтэ хүн заадаг ба захидаг һэн.

Иван Владимирович үндэр наһатай болоһон юм. 80 наһан дээрээ ходоодын хорхэйгоор үбшэлжэ, наһа бараһан бэлэй. Теэд тэрээн тухай дурасхал, тэрээнэй хэһэн научна хэрэгүүд хэтэ мүнхэдөө мартагдахагүй.

Ородой энэ эрдэмтэ болбол Октябрьска революциин һүүлээр хамаг бүхы эрдэм бэлигээ дэлгэжэ харуулаа. Советскэ правительство болбол агууехэ эрдэмтын һанаһан, эхилһэн бүхы хэрэгтэнь халуун туһаламжа үзүүлдэг һэн. Иван Владимирович болбол наһа баратараа 17 жэлэй турша соо советскэ засагай үедэ хүдэлмэрилхэдөө хаанта засагай үеын 42 жэлэйхиһээ һураггүй ехэ юумэ хэжэ, хүн түрэлтэндэ үгэһэн байха юм.

Иван Владимирович болбол халуун орондо ургадаг жэмэсые тиимэл амтатай, тиимэл һайхан зандань хойто зүгэй хүйтэн уларилтай газарта тааруулан ургуулдаг болоһон юм. Мичурин 126 янзын шэнэ жэмэсүүдые бии болгоһон байна. Тэдэнэй дунда: яблока, груша, айва, рябина, вишня, слива, абрикос, малина, виноград ба бусад олон жэмэсүүд бии.

Мичуринай аргаар манай эндэшье элдэб олон жэмэс ургуулжа болохо байна. Гэбэшье, Бурят-Монгол дотор сад сэсэглиг ургуулха хэрэг ехэ гээгдэжэ ябана гэжэ мүнөөдэр тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэмэс тарилгаар һонирходог садоводууд нютаг бүхэндэ бии боложо, манай ботаническа садтай саг үргэлжын холбоо барисаатай болоһой гэжэ хүсэнэб. Садоводство гээшые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ партийна, советскэ, илангаяа газартаряалангай органууд, мүн багшанар, бусад мэргэжэлтэн саашадаа саг үргэлжын туһаламжа үзүүлжэ байхань найдамтай. Иигэжэ бүлтэдээн оролдоод байбал, таба-зургаан жэл соо бүхы Бурят-Монголоо сад сэсэглигээр шэмэжэ, арад зоноо амтатай жэмэсээр хангажа шадаха байнабди.

Иимэ садтай боложо, Иван Владимирович Мичуринай эрдэни мүнхэ дурасхалые эндэхи нютагуудтаа баталхая!

В. СВЯТОГОР—Бурят-Монголой ботаническа садай директор.

—о—

Таряахуряалгын машина зэмсэгүүдые эрхим шанартайгаар бэлэдхэе!

А. ЛАМБРОЗО, БМАССР-эй Наркомземэй главна инженер.

Таряахуряалгые богонихон болзор соо гээлтэгүйгөөр үнгэргэхэ ябадал комбайнова паркын хэр зэргээр бэлэдхэгдэһэнһээ болохо байна. Эрхим шанартайгаар заһабарилагдаһан комбайн ба хуряалгын бусад машинанууд үндэр бүтээсэ, эрхим шанар түйлаха ябадал үргэлжэ хангадаг.

Республикын правительство болбол байгша оной июлиин 1 хүртэр комбайн ба хуряалгын бусад машинануудые заһабарилжа дүүргэхэ болзор гаргаһан байгаа. Энэ болзорой газаа орожо ерэһэн болэбошье, машинно-тракторна станцинууд комбайн заһабарилха хүдэлмэри тон хангалтагүйгөөр үнгэргэжэ байха юм. Имагтал Ехэ-Кударын, Гашейн МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд хабарай полевой хүдэлмэри амжалтатайгаар ябуулхатаяа нэгэн доро, хуряалгын машина зэмсэгүүдые заһабарилжа эхилээ. Ехэ-Кударын МТС (директорынь Дмитриев, комбайнын механик Лужников) июниин 1-эй мэдээгээр 10 комбайн, 13 мотор заһабарилһан байна. Гашейн МТС-тэ (директорынь Алексеев, комбайнын механик Поломошин) 8 комбайн, 29 мотор заһабарилагдаа.

Тиихэдэнь, бэшэ МТС-үүд аяар мүнөө хүртэр энэ гэхэ юумэ бүтээгээгүй байһаар. Июниин 1-эй мэдээгээр республика дотор 400 комбайнын эрэндэ ороймоо 43 комбайн, 143 мотор заһабарилагдаһан байха юм. Олонхи МТС-үүд мүнөө хүртэр молотилка заһабарилжа эхилээдүй. Тэдэ МТС-үүд комбайн заһабарилха бригадануудаашье эмхидхэжэ шадаагүй байха юм. Жиримскэ, Үшөөтэйн, Эгэтын, Курбын, Куйтунска ба бусад МТС-үүд, комбайн ба тракторна молотилкануудые заһабарилжа эхилээгүйһөө байтагай, бэлэдхэлэйшье хүдэлмэри ябуулаагүй байһаар. Кяхтын, Ехэ-Куналейн, Үшөөтэйн МТС-үүд заһабарилагдаха комбайнуудаа МТС-эйнгээ буусадаа асараадүй байна. Эдэ МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд үнгэрэгшэ жэлдэ комбайн, молотилка ба хуряалгын бусад машинануудые заһабарилха эрхим болзорнуудые гээһэн ябадалаа һургаал болгожо абангүй дахяад дабтажа байхань гайхалтай ба жэгшүүритэй байха юм. Дээрэхи ба бэшэ бусад МТС-үүд нёдондо хуряалгын машинануудай заһабарилга хожомдожо эхилһэн дээрэһээ, имагтал тэрэгой хойноһоо тэмсээл, шанарта анхарангүй ехэ голодоһо гаргаһан байгаа. МТС-үүдэй дирекци, партийна организацинуудай комбайн заһабарилгые хүсэд хүтэлбэрилдэггүй дээрэһээ зарим комбайнууд жэлһээ жэлдэ муу шанартайгаар заһабарилагдажа эбдэрхэһээ хахасадаггүй болошонхой. Тарбагатайн МТС-тэ 4 комбайн, Эгэтын МТС-тэ 3 комбайн задаршанхай хэбтэдэг. Кяхтын МТС 1942 онһоо эхилээд Ехэ-Лугска сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ колхозһоо нэгэ комбайнаа усадьбадаа асаржа шадаагүй байһаар.

Комбайн машинануудта иимэ харюусалгагүй, эзэн бусаар хандаха ябадалда эсэс табигдаха зэргэтэй. Гүрэнэй зөөриие хээрын сагаан талада хаяжа байха эрхэ хэндэшье үгтэхэгүй байна. Иимэ үнэтэ машинануудые хайша хэрэгээр хаяжа һандаргаһан хүнүүд энээниие өөһэдынгөө хүсөөр һэргээн заһабарилха ёһотой.

Хуряалгын эгээлэй машинанууд —жатка, лобогрейкэ, морин молотилка ба бусад таряахуряалгада шухала үүргэтэй. Гэбэшье, эдэниие заһабарилха хүдэлмэри олонхи колхозуудаар хангалтагүй байна. Зэдын, Кяхтын, Кударын, Кабанскын ба бусад аймагууд хуряалгын морин машина зэмсэгүүдые заһабарилха тусэб таһалдуулжа байха юм. Эдэ аймагуудай газарай таһагууд ба колхозой түрүүлэгшэнэр ургаса хуряаха тушаа шухала анхаралаа үшөөл табяадүй байһаар. МТС-үүдэй директорнууд ба колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй зүгһөө таряахуряалгада бэлэдхэлые таһалдуулжа байһан ябадал юу харуулнаб гэхэдэ, тэдэнэрэй үндэр ургаса хуряахын түлөө хүсэд оролдоогүйе баримтална. Юуб гэхэдэ, үндэр ургаса гансал тарилга һайнаар хэжэ, тэрэнэй хойноһоо оролдосотойгоор харууһалһанһаа түйлагдадаг бэшэ, харин тэрэниие саг болзор соонь гээлтэгүйгөөр хуряажа абаһанһаа юм. МТС-үүдэй директорнууд правительстваар байгуулагдаһан болзор соо хуряалгын бүхы машина зэмсэгүүдые заһабарилжа дүүргэхэ ябадал хангахаар заһабарилагшадһаа бүридэһэн бригадануудые энэ гэһээр эмхидхэхэ зорилготой.

Олонхи МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд комбайнуудай мотор заһабарилха запасна частьгүй гэжэ шалтаад. мини байха юм. «МК—1.100» тракторна молотилка заһабарилһан МТС-үүд ехэ үсөөн.

Кадрнуудые бэлэдхэхэ хүдэлмэри баһал хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Штурвальна ба молотилкын машинистнуудые бэлэдхэхэ тухай МТС-үүдэй директорнуудтэ хэдэн удаа даалгабари үгтэһэн байбашье, диилэнхи МТС-үүд курсануудта хүниие һурганагүй. Олонхи МТС-үүдэр комбайнёрнууд дутамаг. Теэд, механизаторска кадрнуудай һургуулинуудта МТС-үүд үсөөн хүниие эльгээнэ.

Таряахуряалга—сезонно хэрэг мүн, тэрэ хадаа хүлеэхэ дурагүй юм. Саг соонь хуряагаа һаа шүүхэ, гээгдээ һаа алдаха байна гэжэ нүхэр Сталин хэлэдэг. Хэрбээ таряахуряалга хүртэр комбайн машинануудаа бэлэдхэжэ шадаагүй һаа ургаса ба һайн сагаа алдаха байнабди.

Мүнөө үедэ комбайнер бүхэн өөрынгөө машина эрхим шанартайгаар бэлэн болгожо дүүргээд, тэрэнэйнгээ дутуу дундануудые хэдэн дахин шалгажа байха хаһань ерээ. МТС бүхэн комбайнуудые ажал хэхэ үедэ байхагүй аргануудтайгаар заһабарилха ёһотой. Таря гээхэ ябадалтай тэмсэхын тулада комбайн бүхэндэ нэмэлтэ зерноуловитель байгуулха, комбайнын ябууд дунда радиатор оруунь уһа хэхын тулада бункернүүдэйнь газаа талынь частьда банка түхеэрхэ шухала. Тэрэшэлэн хоёр комбайн шэрэжэ хүдэлмэрилхэ арга һайнаар түхеэрхэ, Эвертын гэнжые саг үргэлжэ тэһодожо байха юумэ байгуулха гэхэ мэтые һайпаар бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Эдэ бүгэдэ хадаа комбайнуудай бүтээсые нилээдгүй дээшэлүүлхэ байна.

Эдэ бүхы ба бусад олон арганууды хэрэглэжэ, заһабарилга эрхим шанартайгаар дүүргэдэг республикын түрүү комбайнернууд Пырендоржиев (Курбын МТС), Климов (Эгэтын МТС), Ковалевский (Селенгумын МТС) ба бусад хэдэн олон жэлэй турша соо үндэр бүтээсэ түйлажа, 3—4 сезонно нэрмо хүртэр дүүргэдэг байха юм. Комбайнуудай заһабарилга дээрэ түрүүшүүлэй дүршэл дэлгэрүүлэн, иимэ аргануудые түхеэрхэ услови машинно-тракторна станци бүхэндэ бии байна.

Эдэ түрүү дүршэлнүүдые хэрэглэн, социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, МТС, колхоз бүхэнэй таряахуряалгын машина зэмсэгүүдые богонихон болзор соо эрхим шанартайгаар заһабарилан дүүргэхэ шухала. МТС-үүдэй дирекци, партийна организаци болбол комбайн заһабарилагшадай ажалые бригадна гүримаар ба бригада соонь амяар амяарынь хүдэлмэрилүүлхэ ябадал хангаха байна. МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд ба заһабарилагшадай бригадын бригадирнууд заһабарилгын үедэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй ябасые бодотоор хүтэлбэрилжэ, тэрэнэй дүн саг үргэлжэ гаргаха, түрүүшүүлые урмашуулха хэмжээнүүдые саг соонь хараалха ба тэрэнээ бодотоор бэелүүлхэ ушартай.

Заһабарилгын үедэ агитационно-ниитын хүдэлмэри таһалгаряагүйгөөр ябуулагдаха, ханын газетэ, дайшалхы хуудаһанууд саг үргэлжэ гаргагдаха ёһотой. Комбайн ба хуряалгын бусад машина зэмсэгүүдэй заһабарилгада шалгарһан түрүүшүүлэй дүршэлые бүгэдэндэ үльгэр жэшээ болгохо ябадал хэзээдэшье мартагдаха ёһогүй.

МТС, колхоз, совхозуудай бүхы заһабарилагшад! Таряахуряалгые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтахын тулада заһабарилгын үедэхи социалистическэ мүрысөөндэ үргэн далайсатайгаар оролсогты!

Үндэр ургасын түлөө мүрысөөн

Республикын аймагуудаар хабарай тарилгын ябаса тухай БМАССР-эй Наркомземэй мэдээн

1945 оной июниин 5.

Аймагууд	Яровой тарилгын бүхы түсэбэй дүүргэлтэ (проц.)	Ороо.ото (об во тарилгын түсэбэй дүүргэлтэ (проц).
1. Курумканай	93.9	97,7
2. Хориин	93,8	100.1
3. Хэжэнгын	91.9	99,3
4. Яруунын	89,5	97,3
5. Закаменай	89.1	97,5
6. Иволгын	85,6	103,2
7. Тарбагатайн	84.2	94.8
8. Заиграйн	78,3	86.7
9. Торнин	77.8	95,4
10. Баргажанай	77,1	80.9
11. Мухаршэбэрэй	76.9	88,5
12. Түнхэнэй	76,2	80.7
13. Сэлэнгын	75,5	100.2
14. Байкало-Кударын	73,7	83.7
15. Кабанскын	73,2	86.8
16. Хойто-Байгалай	72.1	100.0
17. Бичурын	69,9	80.9
18. Прибайкальска	65,8	80.0
19. Зэдын	64.1	85.9
20. Кяхтын	62,7	79,4
21. Кударын	62.2	76,4
Хамта:	77,0	89,5

Харюусалгата редакторай орлогшо Д. ЛУБСАНОВ.

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ. ул. Ленина, 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ. Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80; зам. ответ. редактора—7-89, ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной жизни и промышленностя—7-89, сельского хозяйства—6-03, писем и переводов—6-03 (2 зв.); об'явлений—2-64 (2 зв.).

Н—00371. Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР. Тираж 5.500.